

กลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
A MECHANISM OF TOURISM MANAGEMENT IN COMMUNITY
BY RELIGIONS DIMENSION AT AYUTTHAYA

พระครูวินัยธรเอก ชินวโส*

พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ ** พระปลัดประดิษฐ์ จิตาโก***

Phrakhruwinaithorn Ek Jinavamso, Phramaha Krisada Kittisobhano ,
Phrapalad Pradisist Thitabho ,

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษากลไกการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยการแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์ (Inter-view Guideline) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ปัญหาในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากพื้นที่ใช้สอยสาธารณะมีน้อย คนในชุมชนไม่ให้

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม ทำให้เกิดปัญหาสถานที่คับแคบ ไม่สามารถขยายพื้นที่ออกไปได้ ทำให้จำกัดในการจัดสรร การแย่งพื้นที่ทำมาหากินของคนในชุมชน ชุมชนควรมีการวางแผนในการพัฒนาชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถาน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีแผนปฏิบัติการประจำปี

2. กลไกการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ PDCA และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หมวดอิทธิบาทธรรม ดังนี้ ด้านการวางแผน ประกอบด้วย เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย แต่งตั้งคนในชุมชนที่มีความรู้มาช่วยงาน หมั่นประชุมกันเนื่องด้วยดี ด้านการปฏิบัติ ประกอบด้วย คนในชุมชนทำงานอย่างเสียสละ อุทิศตนเพื่อส่วนรวมและชุมชน ดำเนินทุกกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้อย่างรัดกุม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและเกิดเป็นความภาคภูมิใจในชุมชน ให้ทุกฝ่ายได้ตรวจสอบผลการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายอย่างตรงไปตรงมาและต่อเนื่อง ด้านการตรวจสอบ ประกอบด้วย ยอมรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนและยินดีที่จะให้ผู้อื่นตรวจสอบผลการดำเนินงานของชุมชนของตนได้ แต่งตั้งคณะกรรมการในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง พัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง นำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไข เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ด้านการปรับปรุง ประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน หมั่นพิจารณาปรับปรุงแผนงานที่ดำเนินการไปแล้วมีข้อบกพร่อง มี ก า ร บันทึกรายละเอียด จุดด้อย ของชุมชน แล้วนำมาพัฒนา เน้นการทำประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน

3. กลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) กลไกการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ตามหลัก 5 ส ได้แก่ สะอาด ไม่มีขยะ ไม่สกปรก สว่าง ไฟฟ้าสว่างทั่วถึง ไม่มีมัมอับ และปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว สงบ เงียบ ไม่พลุกพล่าน มีมุมสงบ เย็นสบาย สุขลักษณะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล ปลอดภัย และคนในชุมชนสุภาพดี มีระเบียบวินัย 2) กลไกการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย กิจกรรมที่ออกแบบเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความรู้สึกผ่านประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูป 3) กลไกการพัฒนาสมรรถนะของคนในชุมชน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลัก 4 ส คือ สร้างแรงจูงใจ สร้างอุปนิสัย สร้างบทบาท และสร้างความรู้ความเข้าใจ 4) กลไกการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น จัดสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม จำนวนนักท่องเที่ยวไม่เยอะเกินไป รับเท่าที่สามารถบริหารจัดการได้ ไม่

ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน การสัญจรไปมาสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน การต้อนรับดี มีแผนกต้อนรับชัดเจน ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยว คนในชุมชนเป็นกันเอง มีอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก เพียงพอ อากาศสบาย ไม่ร้อนหรือเย็นเกินไป มีที่พักผ่อน การเดินชมสถานที่สะดวก

คำสำคัญ : กลไก, การบริหารจัดการ, การท่องเที่ยวในชุมชน

ABSTRACT

Objectives of this research were to: 1. Study the local tourism problems through the religious dimension in Ayuthaya Province, 2. Study the local tourism mechanism through the religious dimension in Ayuthaya Province and 3. To propose the local tourism promotion through the religious dimension in Ayuthaya Province.

Methodology was the mixed methods: the qualitative research collected data by the researcher, from document, from key informants and participants in focus group discussion by in-depth-interviewing analyzed data by content analysis.

Findings were as follows:

1. The community tourism condition through the religious dimension in Ayudhaya Province was that public land development was difficult to pursue due to limited space, local people did not participate in whole development, the public land was narrow, not possible to expand causing limited parking. Local people were fighting for the space for making living. There should be good short, long and annual plan for community development for cultural and ancient city tourism.

2. Community tourism mechanism through the religious dimension in Ayudhaya Province consisted of 4 dimensions as of Demming's quality cycle of PDCA and Buddhadhamma, Itthipada 4:

Planning, opening opportunities for people in the communities to participate in tourism planning together. Regular and frequent meeting for the project.

Doing, people in communities dedicated to the project according to the set plan carefully. People in communities participated in developing the local tourism through the religious dimension with pride and could be checked at every step.

Checking, listening to others' opinions. Committee appointment for cross monitoring and following-up and evaluating continuously. Improving the loop holes and mistakes by participatory action.

Acting, strong, secure and sustainable vision and determination with regularly checking for the strong and weak points for more development, emphasizing public hearing and opinions.

3. Community tourism mechanism through the religious dimension in Ayudhaya Province consisted of: 1) tourism place in communities consisting of 5 S's; clean, no garbage, not dirty, lighted, no dark corner, safe, not dangerous for tourists, peaceful, not crowded, no pollutions, safe and people in communities are healthy and self disciplined, 2) tourism activities mechanism through the religious dimension in Ayuthaya Province consisted of the activities designed for tourists to sense through the six senses; figure, sound, smell, taste and touch, 3) competency development mechanism for local people to be a part of sustainable tourism consisted of 4 S's; creating motivation, habit, role and comprehension, 4) community environmental development mechanism for community tourism was that; appropriate tourist attractions to welcome appropriate tourists, not too many to handle that caused the inconveniences in transportation, communication, There should be clear signs for locations, good welcoming atmosphere to impress the tourists. People in communities should provide sufficient food, drink and souvenirs with comfortable environment, not too hot or too cold and plenty of rest areas when strolling for sight-seeing.

Keyword : tourism, religious dimension

1. บทนำ

การท่องเที่ยวของประเทศในระยะที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการเติบโตในเชิงปริมาณทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ยังคงมีปัญหาในเชิงคุณภาพ ที่เป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต อาทิ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวจากการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ปัญหาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และการรองรับการขยายตัวของสาขาการท่องเที่ยวใหม่ๆ บุคลากรการท่องเที่ยว ยังขาดแคลนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย (Ministry of Tourism and Sports, 2015) พระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวม งานศิลปะ วิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งงานศิลปกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันล้ำค่า และเป็นเสมือนเอกลักษณ์ ของความเป็นชาติไทย ปัจจุบันวัดมีสถานที่สำคัญประกอบไปด้วย ศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญของชาติอันเป็นแหล่งรวม ที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมรวมทั้งความเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของอีกทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม สงบตามหลักพระพุทธศาสนา

กลไกการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนควรเป็นเรื่องที่มีหลักประสานประสานกันหลายรูปแบบ รวมทั้งการจัดการรักษาพุทธศาสนสถานที่ซึ่งเป็นมรดกโบราณคดี พิพิธภัณฑสถานศิลปะที่มองเห็นสัมผัสได้ และผลผลิตต่างๆ ทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ความสวยงามของสิ่งดังกล่าว ได้เรียนรู้และเข้าใจความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พุทธศาสนสถานที่มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม รวมถึงเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์สมัยใดสมัยหนึ่งของประเทศ หลักฐานและความสำคัญดังกล่าวอาจเป็นทาง วัฒนธรรม การเมือง และสังคมวิทยา

สำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ถือได้ว่าเป็นนครแห่งประวัติศาสตร์ของชาติไทย มีพุทธศาสนสถาน รวมทั้งวัดที่ยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงมากมาย แหล่งพุทธศาสนสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้กลายเป็นเอกลักษณ์ของเมืองอันเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และความเป็นเมืองเก่าที่มีวัดและพุทธศาสนสถานอยู่มากมายนี้เองทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่งของประเทศไทย

จากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า วัดและพุทธศาสนสถานต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งที่ชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจากประเด็นดังกล่าว จึงได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ มาประกอบ เพื่อการศึกษากลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนผ่านมิตินาฬิกาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้วัฒนธรรมประเพณีของชาติไทยได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นข้อมูลและหลักฐานเพื่อประกอบการศึกษาสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาในงานด้านนี้ ต่อไปอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาฬิกาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษากลไกการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาฬิกาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ เสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาฬิกาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับพระสังฆาธิการ ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน เพื่อให้เห็นกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาฬิกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 21 รูป/คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมในระดับชาติและนานาชาติ ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ และการจัดการทางพระพุทธศาสนา โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ แบบสอบถามประกอบการ

สัมภาษณ์ (Inter-view Guideline) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มสำหรับคณะสงฆ์ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การลงพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7 วัด คือ วัดหน้าพระเมรุราชิการาม วัดท่าการ้อง วัดกษัตราธิราช วัดใหญ่ชัยมงคล วัดกุฎีทอง วัดพุทไธสวรรย์ และวัดพนัญเชิงวรวิหาร

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำให้ควบคู่กับการสัมภาษณ์พระสงฆ์ และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน นักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนา

3) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับพระสังฆาธิการ ผู้บริหารส่วนงานของจังหวัด นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

5) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนา

5) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อยืนยันกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ผู้วิจัยเสนอ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การแจกแบบสอบถาม เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

(1) วิเคราะห์สภาพปัญหาการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(2) วิเคราะห์กลไกการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(5) สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.6 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เห็นกลไกการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบายชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญในกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

4.1 สภาพปัญหาการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ปัญหาในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากพื้นที่ใช้สอยสาธารณะมีน้อย คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม ทำให้เกิดปัญหาสถานที่คับแคบ ไม่สามารถขยายพื้นที่ออกไปได้ ทำให้จำกัดในการจอดรถ การแย่งพื้นที่ทำมาหากินของคนในชุมชน ชุมชนควรมีการวางแผนในการพัฒนาชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถาน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีแผนปฏิบัติการประจำปี การพัฒนาชุมชน ทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีการส่งเสริมให้มีสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ มากมายเพื่อตอบเจตจำนงของนักท่องเที่ยวที่เข้ามา โดยบางชุมชนจะมีการปรับปรุงบริเวณชุมชน ปรับเปลี่ยนสาธารณูปโภคภายในชุมชนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ และสถานที่พักผ่อนภายในชุมชน ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องทำนโยบายพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะพัฒนาขึ้น เช่น จัดทำระบบถนนให้มีประสิทธิภาพ และกว้างขวางสะดวกในการเดินทาง จัดทำระบบระบายน้ำ ระบบไฟฟ้าและน้ำประปา เพื่อรองรับการขยายตัวของสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมดูแลปรับแต่งภูมิทัศน์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองที่น่าอยู่ น่าดู น่ามอง

คนในชุมชนขาดทักษะทางด้านภาษาและการอธิบายประวัติความเป็นมาของชุมชนที่ชัดเจนได้ มีความรู้ความสามารถน้อย และมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ทั้งยังขาดความพร้อมในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ควรพัฒนาความรู้ความสามารถของคนภายในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การแนะนำประวัติความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนและโบราณสถาน เป็นต้น

เน้นการท่องเที่ยวไหว้พระเพียงรูปแบบเดียว ขาดการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมที่ชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดขึ้น เน้นประชาชนจากภายนอก ขาดการประชาสัมพันธ์และดึงดูดความสนใจของคนในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน นักท่องเที่ยวมีหลายประเภท เน้นการท่องเที่ยวมากกว่าการศึกษาหาความรู้หรือสัมผัสบรรยากาศในชุมชน ทั้งยังขาดการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลที่เพียงพอ ต้องเน้นการสร้างศาสนทายาทมากกว่าการสร้างศาสนสถาน การสื่อสารเรื่องภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เช่น จัดให้มีอาสาสมัครคอยต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาในชุมชน ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาต้องเป็นผู้สนับสนุนหลัก ประชาสัมพันธ์ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนที่เพิ่งเปิดตัวเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยประชาสัมพันธ์ในทุก ๆ สื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความต้องการที่จะมาเที่ยวชุมชน

ชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีงบประมาณในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมน้อย ไม่ต่อเนื่อง ขาดการวางแผนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ขาดแผนปฏิบัติการประจำปี ขาดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เน้นการก่อสร้างมากกว่าการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือและการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าปัญหาการจัดการ ได้แก่ การจัดการจราจรในช่วงวันหยุด และช่วงเทศกาล รวมทั้งการจอดรถไม่มีระเบียบ ขาดข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ รูปแบบการท่องเที่ยว และการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและองค์กรการท่องเที่ยวหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยว ขาดการบริหารจัดการภายในชุมชนที่ดี ทั้งในเรื่องข้อมูลที่นักท่องเที่ยวจะได้รับการดูแลกำลังคน การซ้ำซ้อนของงาน การบริหารจัดการรายได้ การบริหารจัดการดูแลสถานที่ ควรเน้นความร่วมมือและสวยงามภายในชุมชน เน้นความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบ พัฒนาห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว มีป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรม สถานที่ อย่างชัดเจน

4.2 กลไกการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ PDCA และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หมวดอิทธิบาทธรรม ดังนี้ ด้านการวางแผน ประกอบด้วย

เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย แต่งตั้งคนในชุมชนที่มีความรู้มาช่วยงาน หมั่นประชุมกันเนื่องด้วย ด้านการปฏิบัติ ประกอบด้วย คนในชุมชนทำงานอย่างเสียสละ อุทิศตนเพื่อส่วนรวมและชุมชน ดำเนินทุกกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้อย่างรัดกุม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและเกิดเป็นความภาคภูมิใจในชุมชน ให้ทุกฝ่ายได้ตรวจสอบผลการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายโดยตรงไปตรงมาและต่อเนื่อง ด้านการตรวจสอบ ประกอบด้วย ยอมรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนและยินดีที่จะให้ผู้อื่นตรวจสอบผลการดำเนินงานของชุมชนของตนได้ แต่งตั้งคณะกรรมการในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง พัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง นำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไข เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ด้านการปรับปรุงประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน หมั่นพิจารณาปรับปรุงแผนงานที่ดำเนินการไปแล้วมีข้อบกพร่องมีการบันทึกจุดเด่น จุดด้อย ของชุมชน แล้วนำมาพัฒนา เน้นการทำประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน

4.3 กลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 กลไก คือ การพัฒนาสถานที่ การพัฒนาคน การพัฒนา กิจกรรม และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. กลไกการการจัดสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ตามหลัก 5 ส ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้น สิ่งแรกที่จำเป็นต้องบริหารจัดการคือ สถานที่ ในการบริหารจัดการสถานที่นั้น ชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการตามหลัก 5 ส ได้แก่ สะอาด ไม่มีขยะ ไม่สกปรก สว่าง ไฟฟ้าสว่างทั่วถึง ไม่มีมุมอับ และปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว สงบ เงียบ ไม่พลุกพล่าน มีมุมสงบ เย็นสบาย สุขลักษณะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล ปลอดภัย และคนในชุมชนสุขภาพดี มีระเบียบวินัย

2. กลไกการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาสนาในชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย กิจกรรมที่ออกแบบเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความรู้สึกผ่านประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูป คือ การมองเห็น นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นสิ่งที่ชุมชนนำเสนอได้อย่างชัดเจน เพราะสิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวจะสัมผัสได้คือการมองเห็น ดังนั้นชุมชนจึงต้องจัดสถานที่ให้สะอาด ร่มเย็น สวยงาม และมีมุมสำหรับการถ่ายรูปที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ เสียง คือการได้ยิน ชุมชนควรออกแบบกิจกรรมที่มีการบรรยายประกอบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจสิ่งที่ชุมชนกำลังนำเสนอผ่านเสียงพูด หรือดนตรี กลิ่น ในด้านของกลิ่นนั้นเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่กับชุมชนนาน หากชุมชนบริหารจัดการเรื่องกลิ่นได้ดี เช่น ไม่เหม็น มีกลิ่นหอมของดอกไม้ สร้างบรรยากาศให้สดชื่น เป็นต้น รส คือรสชาติ ชุมชนต้องมีมุมรับรอง

นักท่องเที่ยว เพราะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาท่องเที่ยวเพื่อหาของกินที่มีรสชาติอร่อย ดังนั้นชุมชนจึงตอบโจทย์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มาก สุดท้ายคือ สัมผัส คือการสร้างรอยยิ้มและสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว คือทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยวให้มากที่สุด

3. กลไกการพัฒนาสมรรถนะของคนในชุมชน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลัก 4 ส คือ

1. สร้างแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจให้แก่คนในชุมชนเกิดแรงบันดาลใจและรู้สึกภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนของตนเอง เช่น การเป็นสมาชิก เป็นอาสาสมัครของชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ปรับปรุงชุมชน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เช่น การนำสินค้ามาขาย การเปิดร้านค้าในชุมชน เป็นต้น

2. สร้างอุปนิสัย การสร้างอุปนิสัยให้แก่คนในชุมชนให้มีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ขยันทำงาน มีความสามัคคี และแบ่งงานกันทำ

3. สร้างบทบาท การส่งเสริมบทบาททางสังคมให้แก่คนในชุมชน รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารหรือการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

4. สร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความรู้ความเข้าใจ เช่น มีความรู้เรื่องของชุมชนของตนเอง การพัฒนาทักษะ การมีทักษะสูง เช่น ด้านภาษา ด้านการทำมาหากิน

4. กลไกการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น จัดสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม จำนวนนักท่องเที่ยวไม่เยอะเกินไป รับเท่าที่สามารถบริหารจัดการได้ ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน การสัญจรไปมาสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน การต้อนรับดี มีแผนกต้อนรับชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยว คนในชุมชนเป็นกันเอง มีอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก เพียงพอ อากาศสบาย ไม่ร้อนหรือเย็นเกินไป มีที่ให้พักผ่อน การเดินชมสถานที่สะดวก

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนผ่านมิติศาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

5.1 กลไกการการจัดสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ตามหลัก 5 ส ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้น สิ่งแรกที่จำเป็นต้องบริหารจัดการคือ สถานที่ ในการบริหารจัดการสถานที่นั้นชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการตามหลัก 5 ส ได้แก่ สะอาด ไม่มีขยะ ไม่สกปรก สว่าง ไฟฟ้าสว่างทั่วถึง ไม่มีมูมอับ และปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว สงบ เงียบ ไม่พลุกพล่าน มีมุมสงบ เย็นสบาย สุขลักษณะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล ปลอดภัย และคนในชุมชนสุภาพดี มีระเบียบวินัย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ninrat Klinchan, 2010 ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. ศาสนสถานที่สำคัญของวัดที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีองค์ประกอบสำคัญคือ วัดทั้ง 40 แห่ง มีศาสนสถานสำคัญ คือ พระพุทธรูป พระอุโบสถ เจดีย์ พระปรางค์ พระวิหาร หลวง ความสำคัญของศาสนสถานคือ เป็นวัตถุธรรมที่แสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาและพระรัตนตรัย เช่น พระพุทธรูปแสดงสัญลักษณ์ถึงพระพุทธเจ้า พระอุโบสถเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เจดีย์ พระปรางค์เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธเจ้า พระวิหาร มักเป็น สถาปัตยกรรมและภาพจิตรกรรมอันแสดงถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความสำคัญของศาสนสถานสิ่งแรก คือ เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากแรงศรัทธาทางพระพุทธศาสนาและเป็นที่ที่พระพุทธศาสนิกชนยึดถือทางด้านจิตใจและยึดถือเพื่อประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ข้อเสนอแนะ ควรจัดรักษาวัดให้สะอาดร่มรื่น เป็นที่ร่มเย็นแห่งจิตใจและเป็นที่ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนสถาน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติแก่ประชาชนทั่วไป และสิ่งสำคัญควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาศาสนสถานที่สำคัญ

5.2 กลไกการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติศาสนาในชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย กิจกรรมที่ออกแบบเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความรู้สึกผ่านประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูป คือ การมองเห็น นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นสิ่งที่ชุมชนนำเสนอได้อย่างชัดเจน เพราะสิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวจะสัมผัสได้คือการมองเห็น ดังนั้นชุมชนจึงต้องจัดสถานที่ให้สะอาด ร่มเย็น สวยงาม และมีมุมสำหรับการถ่ายรูปที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ เสียง คือการได้ยิน ชุมชนควรออกแบบกิจกรรมที่มีการบรรยายประกอบ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจสิ่งที่ชุมชนกำลังนำเสนอผ่านเสียงพูด หรือดนตรี กลิ่น ในด้านของกลิ่นนั้นเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่กับชุมชนนาน หากชุมชนบริหารจัดการเรื่องกลิ่นได้ดี เช่น ไม่เหม็น มีกลิ่นหอมของดอกไม้ สร้างบรรยากาศให้สดชื่น เป็นต้น รส คือรสชาติ ชุมชนต้องมีมุมรับรองนักท่องเที่ยว เพราะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาท่องเที่ยวเพื่อหาของกินที่มีรสชาติอร่อย ดังนั้นชุมชนจึงตอบโจทย์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มาก สุดท้ายคือ สัมผัส คือการสร้างรอยยิ้ม

และสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว คือทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยวให้มากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ TatiyaPhon Charu Manirat ,2011 ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ” ผลจากการวิจัย แนวทางการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติที่ภาคการศึกษาในทั้งสองประเทศควรดำเนินการต่อไปนี้ บูรณาการความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติมากขึ้นในหลักสูตร โดยผสมผสานวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านการทัศนศึกษา หรือเข้าร่วมกิจกรรมในประเทศกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตรฯ เช่น ภาษาที่ใช้ในกลุ่มประเทศแถบอาเซียน

5.3 กลไกการพัฒนาสมรรถนะของคนในชุมชน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลัก 4 ส คือ 1. สร้างแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจให้แก่คนในชุมชนเกิดแรงบันดาลใจและรู้สึกภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนของตนเอง เช่น การเป็นสมาชิก เป็นอาสาสมัครของชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ปรับปรุงชุมชน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เช่น การนำสินค้ามาขาย การเปิดร้านค้าในชุมชน เป็นต้น 2. สร้างอุปนิสัย การสร้างอุปนิสัยให้แก่คนในชุมชนให้มีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ขยันทำงาน มีความสามัคคี และแบ่งงานกันทำ 3. สร้างบทบาท การส่งเสริมบทบาททางสังคมให้แก่คนในชุมชน รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารหรือการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน 4. สร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความรู้ความเข้าใจ เช่น มีความรู้เรื่องของชุมชนของตนเอง การพัฒนาทักษะ การมีทักษะสูง เช่น ด้านภาษา ด้านการทำมาหากิน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Ophat Ophaso (Siri Kittikun), 2016 ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางพระพุทธศาสนา ของวัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญ ในมิติทางพระพุทธศาสนา ของวัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.317) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.357) ด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.437) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.334) และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.317) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญ ในมิติทางพระพุทธศาสนา ของวัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา คือ ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและ

บุคลากรภายในวัดได้พัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน พัฒนาความรู้ความสามารถของพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การแนะนำประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัด และโบราณสถาน เป็นต้น ควรเน้นกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เน้นกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนามากกว่าพุทธพาณิชย์ เน้นการสร้างศาสนทายาทมากกว่าการสร้างศาสนสถาน เน้นกิจกรรมที่เสริมปัญญาให้แก่ประชาชน และเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชน ควรเน้นความร่มรื่นและสวยงามภายในวัด เน้นความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบ พัฒนาห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรม สถานที่ อย่างชัดเจน

5.4 กลไกการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น จัดสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม จำนวนนักท่องเที่ยวไม่เยอะเกินไป รับเท่าที่สามารถบริหารจัดการได้ ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน การสำรวจไปมาสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน การต้อนรับดี มีแผนกต้อนรับชัดเจน ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยว คนในชุมชนเป็นกันเอง มีอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก เพียงพอ อากาศสบาย ไม่ร้อนหรือเย็นเกินไป มีที่ให้พักผ่อน การเดินชมสถานที่สะดวก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrabhavanawachirakun, 2016 ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีโบราณสถาน โบราณวัตถุ จำนวนมาก ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน มีการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุให้อยู่ในสภาพที่ดี มีการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัดให้สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก มีการแต่งตั้งพระสงฆ์ผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวัดและมีการพัฒนาวัดไปแนวทางเดียวกัน โดยมีหน่วยงานราชการคอยให้ความรู้ผ่านโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุแก่พระสงฆ์ และได้รับงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมศิลปากร และอื่นๆ ในการสนับสนุนกิจกรรมและการปรับปรุงทัศนียภาพให้สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ และส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติธรรม เชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และประวัติศาสตร์

3) รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุให้มีความมั่นคง แข็งแรง และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างแท้จริง รูปแบบที่ 2 การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและวัฒนธรรม

ท้องถิ่นของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ 3 จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวลักษณะเชิงปฏิบัติ ธรรม บูรณาการกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา รูปแบบที่ 4 บูรณาการวิถีชีวิตความเป็นไทย ร่วมกับศาสนาอื่นอย่างสันติสุข ด้วยกลยุทธ์ 9 ประการ

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “กลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้นต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนนโยบายจากทั้งภาครัฐและภาคคณะสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. คณะสงฆ์ ร่วมกับ สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกันจัดแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โครงการไหว้พระ 9 วัด 9 อารามขึ้น

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร่วมกับการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกันพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ในการบริหารจัดการสถานที่นั้นชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการตามหลัก 5 ส ได้แก่ สะอาด ไม่มีขยะ ไม่สกปรก สว่าง ไฟฟ้าสว่างทั่วถึง ไม่มีมดแมลง และปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว สงบ เงียบ ไม่พลุกพล่าน มีมุมสงบ เย็นสบาย สุขลักษณะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล ปลอดภัย และคนในชุมชนสุขภาพดี มีระเบียบวินัย

2. ชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความรู้สึกละเอียดผ่านประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูป อย่างครบวงจร

3. ผู้นำชุมชนต้องสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชน สร้างอุปนิสัยที่ดี แบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน และสร้างความเข้าใจให้คนในชุมชน

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “กลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิตินาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ดังนี้

1. คว้าศีกษาเรื่องกลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาศนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสู่การปฏิบัติ
2. คว้าศีกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านมิติตาศนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Reference

- Boonlert Choonwattana. (2005) *Sustainable Tourism Development*. Bangkok: Press & Design Co., Ltd..
- Ranee Asichaikul. (2003). Cultural tourism in teaching document. Professional experience in tourism management. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Opas Opasosirikittikul. (2013). *"Promoting Pilgrim Tourism In the dimension of Buddhism. Of the temple in Phra Nakhon Si Ayutthaya* (Doctor of Philosophy thesis). Buddhist Studies Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- Phrakhrubhawanawachirakul. (2016). *"The development of temples as a cultural tourism. In Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. (Doctor of Philosophy thesis). Buddhist Studies Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Tatyana Pornjamaniyarat. (2011). *"Integrating cross-cultural learning through the Economic Community"* (Research Report). Service and Tourism Prince of Songkla University.